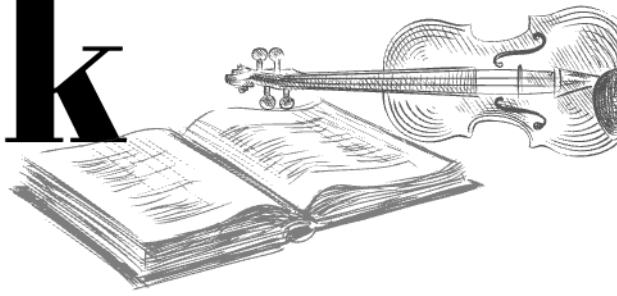

Luisterrijk

filosofische
muziekbespiegelingen

5 HET GELOOFSASPECT

Het heeft mij altijd verbaasd hoe stellig sommige muzikliefhebbers kunnen beweren dat ze volledig doof zijn voor het geloofsaspect van religieuze muziek. Zo heeft Paul Witteman drie toegankelijke boeken over klassieke muziek gepubliceerd, alledrie met een begeleidende cd vol luistervoorbeelden. De cd bij *Het geluid van de wolken* begint met gedeelten uit de *Hohe Messe* van Bach; het openingswerk op de *In hoger sferen*-cd is Bachs aria 'Vergnügte ruh' voor alt, en verderop klinken kerstmotetten van Poulenc, het *Sanctus* van Fauré en het *Agnus Dei* van Verdi. Al met al krijg ik de indruk dat Witteman een fervent liefhebber is van religieuze muziek. Maar, zo benadrukt hij in het schitterende interview *Liever dan geluk*, dat hij in 2013 met de rooms-katholieke Herman Finkers hield: "Het religieuze aspect ontbreekt bij mij. Ik zing religieuze liederen zonder dat de betekenis van die woorden tot me doordringt. Het gaat mij om de muziek", om "de emotie die door de muziek wordt wakker geroepen, door de combinatie van noten".

Ook Reinbert de Leeuw, die uit een domineesfamilie stamt en de meeste affiniteit zegt te hebben 'met religieus geïnspireerde muziek', beweert dat hijzelf 'geen enkele antenne' heeft 'op dat gebied': "Religie heeft voor mij nooit een rol gespeeld". Het gaat hem om de toestand van concentratie die wordt opgeroepen door de noten, en om de 'universele kracht' die besloten ligt in bijvoorbeeld het passieverhaal. Daarin lijkt hij op Witteman, die vertelt dat hij tijdens het luisteren van de

Matthäus-Passion "de beelden er wel bij" heeft "van het lijdensverhaal, wat een schitterend verhaal is, daar gaat het niet om". De muziek heeft voor hem alleen niets met religie te maken.

Maar liggen religie en kunst niet heel dicht bij elkaar, veel dichter dan Witteman en De Leeuw met hun stellige woorden doen geloven? Volgens Herman Finkers is dat zeker het geval. De cabaretier noemt humor, religie en kunst evenzovele manieren om 'de klap van je geboorte' te boven te komen, de schok van het feit dat je bestaat, van die 'gruwelijke majesteit' waarmee je altijd weer wordt geconfronteerd als je 's morgens wakker wordt en je ogen opent. Het bestaan is "een gigantisch groot iets waar je zeer van onder de indruk bent, en tegelijkertijd moet je het niet", maar toch ontkom je er niet aan. Uiteindelijk is het de functie van de kunsten om ons met dat bestaansmysterie, dat we soms ervaren als bestaansgruwel (Hadewijch: "*Mi gruwelt dat ic leve*"), te verzoenen – en is verzoening niet bij uitstek iets gelovigs? «

Het gaat mij om de muziek, om de emotie die wordt wakker geroepen

Ga naar **www.luister.nl** voor het interview *Liever dan geluk* en luistervoorbeelden van Gesualdo's *Tenebrae Responsoria* en Liszts *Via Crucis* met uitleg van Myrthe.

Meer lezen van Myrthe Meester?
Kijk dan ook eens op www.myrthemeester.com